

ชื่อเรื่องงานวิจัย	การพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1
ผู้วิจัย	นายปกิจพจน์ กมลวรเดช
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
หน่วยงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 3) เพื่อศึกษาผลทดลองใช้คู่มือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 และ 4) เพื่อประเมินการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 44 โรงเรียน มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและโดยองค์กรที่ประสบผลสำเร็จ 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group) แบบตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดทำร่างคู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) แบบประเมินการใช้คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 5) แบบประเมินกระบวนการการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

ผลการวิจัย ปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีแนวคิดและทฤษฎี จำนวน 6 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมธรรมาภิบาล บทบาทหน้าที่สถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2. ผลการสร้างคู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 รูปเล่มฉบับสมบูรณ์ของคู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ประกอบไปด้วย 1) ปก 2) ที่มา 3) วัตถุประสงค์ของคู่มือ 4) คู่มือนี้เหมาะสมกับใคร 5) คู่มือนี้ใช้อย่างไร 6) ประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้คู่มือ 7) กรอบการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล 8) การประเมินตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล 9) การกำหนดมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล 9.1) มาตรฐานคุณธรรม 9.2) มาตรฐานจริยธรรม 9.3) มาตรฐานธรรมาภิบาล 10) กระบวนการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล 11) การติดตามประเมินผลการนำคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษาไปใช้ 12) ภาคผนวก

3. ผลการทดลองใช้คู่มือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 คณะกรรมการประเมินทดลองใช้คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ผ่านทั้ง 5 โรงเรียน

4. ผลการประเมินการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 คณะกรรมการประเมินใช้คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ผ่านทั้ง 44 โรงเรียน

สรุปผลการประเมินกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

1. สรุปผลสถานการณ์เสี่ยง/ปัญหาด้านคุณธรรม/จริยธรรมของโรงเรียน

สภาพความเป็นจริง เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมาก แต่ละคนมาจากหลายครอบครัว หลายพื้นที่ทั้งต่างหมู่บ้าน ต่างตำบล ต่างอำเภอ จึงทำให้นักเรียนแต่ละคนนั้นมีนิสัยและพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ประกอบกับนักเรียนบางส่วนขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว เพราะอาศัยอยู่กับตา-ยาย หรือผู้ปกครองอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดา อีกทั้งผู้ปกครองต้องทำมาหากิน จึงไม่มีเวลาและไม่ได้ใส่ใจเรื่องความประพฤติที่ดีของนักเรียนเท่าที่ควร จึงทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

สภาพความคาดหวัง นักเรียนมีความสามัคคี เป็นคนดี เก่ง มีความสุข ประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำกิจกรรมในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งจะปรับตัวเอง

ให้เข้ากับสภาพการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

2. สรุปผลคุณธรรมอัตลักษณ์

ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ มุ่งมั่นในการทำงาน ความพอเพียง จิตสาธารณะ

3. สรุปผลกิจกรรมโครงการคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน

3.1 สรุปผลระดับบุคคล(นักเรียน)

1) กิจกรรมนักเรียนรู้จักหน้าที่ และสามารถควบคุมตนเอง 2) การแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ 3) มีความซื่อสัตย์ ประพฤติปฏิบัติตนตามความเป็นจริงทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น 4) มีจิตอาสา รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ต้องร้องขอ

3.2 ระดับห้องเรียน

โครงการห้องเรียนคุณธรรม

3.3 ระดับโรงเรียน

โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โครงการสถานศึกษาสีขาว โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการห้องเรียนคุณธรรมต้นแบบ รักษ์บรรรักษ์ศีล 5 Thailand 4.0 โครงการโรงเรียนคุณธรรม และโครงการโรงเรียนสุจริต

3.4 ระดับชุมชน

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีของชุมชน กิจกรรมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ปรึกษา และผู้นำชุมชน

4. กิจกรรมธรรมาภิบาลในโรงเรียน

กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม มีกิจกรรมสถานนักเรียนส่งเสริมประชาธิปไตยและจิตอาสา โครงการโรงเรียนคุณธรรม นักเรียนได้จัดทำโครงการ 1 ห้องเรียน 1 โครงการคุณธรรม และมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ส่งเสริมกิจกรรมค่านิยมคุณธรรมสู่ห้องเรียน และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

5. เครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน

การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสารสร้างความเข้าใจทั้งโรงเรียน การสร้างแกนนำ (ครู-นักเรียน) ใช้คู่มือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การนิเทศติดตามภายใน และการนิเทศติดตามโดยผู้นิเทศ การประเมินผลและการนำผลการประเมินไปพัฒนาการดำเนินงาน การส่งเสริมสนับสนุน และการเสริมแรงในรูปแบบต่าง ๆ และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม

6. ผลการดำเนินงาน

6.1 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

นักเรียนมีความสามัคคี เป็นคนดี เก่ง มีความสุข ประสบความสำเร็จในการเรียน สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสภาวะการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข มีความเข้าใจเรื่องความพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรในโรงเรียน ช่วยกันประหยัดน้ำประหยัดไฟ เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของความซื่อสัตย์สุจริต และมีทักษะกระบวนการคิด

6.2 ผลที่เกิดขึ้นกับครู

ครูปฏิบัติตนตามวินัยข้าราชการ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความดี อุทิศตนต่อส่วนรวมเสียสละเวลาอยู่ในความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรู้ มีความเข้าใจและมีเป้าหมายเดียวกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนางาน พุดจาสุภาพ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ทันสมัย มีความรับผิดชอบงาน มีความมั่นคงก้าวหน้า ในอาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

6.3 ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

โรงเรียน มีแนวคิด หลักการ รูปแบบวิธีที่หลากหลายให้ทุกคนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เกิดองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี บทเรียนที่ใช้ในการพัฒนา คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีทิศทางที่ชัดเจน จนเกิดเป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) เป็นสถานที่ปลอดภัย พร้อมสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน คณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่เห็นชัด สร้างความเชื่อมั่นแก่ชุมชน จึงส่งผลให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA Online) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้รับเกียรติบัตรจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีผลการประเมินสูงสุดเป็นลำดับที่ 9 จากจำนวนเขตพื้นที่การศึกษาทั้งสิ้น 245 เขต ทั่วประเทศ

6.4 ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

ชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริม สนับสนุนให้บุตรหลานศึกษาเรียนรู้เพื่อก้าวหน้าและการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าและคุณภาพ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การเป็นวิทยากร และจัดกิจกรรมแก่นักเรียน ทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าในตนเอง และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน สามารถรักษาศิลปะ วัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน